



Nicaragua: Ytringsfrihet og situasjonen for journalister

- Manglende pressefrihet
- Journalisters situasjon
- Cyberkriminalitetsloven
- Personer som har blitt dømt etter cyberkriminalitetsloven

Kort om kildebruken

Denne responsen baserer seg i hovedsak på åpne kilder, som informasjon fra den internasjonale menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch (HRW), Reporters without Borders, artikler fra den nicaraguanske avisen Confidencial og andre nyhetsoppdateringer.

I tillegg har Landinfo tidligere innhentet informasjon fra Tiziano Breda da han jobbet for den internasjonale tenketanken International Crisis Group. Breda har vært bosatt i Mellom-Amerika i en rekke år og har svært god innsikt i situasjonen i Nicaragua. Landinfo har også innhentet informasjon fra en representant for en internasjonal menneskerettighetsorganisasjon i Mexico by, i tillegg til andre muntlige kilder med god kunnskap om forholdene i Nicaragua. Disse kildene ønsker av sikkerhetsgrunner å være anonyme.

Manglende pressefrihet

Nicaragua rangeres som 163 av 180 land på pressefrihetsindeksen i 2024. I 2023 var landet rangert som 158 av 180. Indeksen måler mediernes uavhengighet, sikkerhet for journalister og graden av ytringsfrihet i 180 land i verden, hvor rangering som 180 er det landet hvor ytringsfriheten er mest innskrenket. Av land som det er nærliggende å sammenligne Nicaragua med, ligger Cuba som 164 av 180 og Russland ligger på samme nivå som Nicaragua (Reporters without Borders 2024).

Myndighetenes reaksjoner mot det sivile samfunnet, herunder journalister

Reporters without Borders (2024) slår fast at det ikke er trygt å være journalist i Nicaragua. Journalister utsettes for drapstrusler, overfall, trusler, trakasseringer, overvåkning og kampanjer med æreskrenkelse og sverting på nettet (U.S. Department of State 2024).

Det finnes så å si ikke uavhengige journalister igjen i Nicaragua. De aller fleste har forlatt landet (kilde A, meldingsutveksling juni 2024; Reporters without Borders 2024).

Journalister som fortsatt er i landet unngår å skrive om sosiale, politiske og økonomiske temaer. De som fortsatt ytrer seg kritisk, bruker anonyme og krypterte plattformer når de skriver, i frykt for represalier (Freedom House 2023; Reporters without Borders 2024; kilde B, telefonsamtale juni 2024). Det å rapportere under fullt navn på sosiale medier eller i andre kanaler ansees som svært utrygt, ifølge kilde B (juni 2024). Journalister rapporterer online fra utlandet om myndighetenes maktmisbruk. De tør ikke gjøre dette i hjemlandet (Reporters without Borders 2024).

Det er umulig å drive kritisk journalistikk i Nicaragua. De eneste journalistene som er igjen i landet, er de som er myndighetstro. Tilstandene i Nicaragua har blitt ytterligere forverret i løpet av de siste årene. Det er en generell forverring. Journalister knebles og befolkningen er fratatt retten til å ytre seg, og de har ikke lenger noen organisasjons- og forsamlingsfrihet (kilde A, meldingsutveksling juni 2024; kilde B, telefonsamtale juni 2024; Chamorro 2023).

Fra 2018 til utgangen av 2023 forlot 208 journalister landet (HRW 2024). Samtlige journalister fra den kjente opposisjonsavisen La Prensa har forlatt Nicaragua i frykt for overgrep (Reporters without Borders 2022).

Over 40 radio- og TV-stasjoner har lagt ned sin virksomhet. Journalister har reist til USA, Costa Rica og Spania og driver nettjournalistikk fra utlandet. Mange har også forlatt yrket sitt helt, og har funnet annet arbeid for å overleve eller i frykt for represalier mot familien i hjemlandet (Chamorro 2023).

I februar 2023 ble 222 politiske fanger, herunder flere journalister og andre antatt regimekritikere, landsforvist til USA. Samtidig mistet de sitt nicaraguanske statsborgerskap. Kort tid etter ble nye 94 personer fratatt statsborgerskapet sitt og deportert fra Nicaragua (Sørensen 2023).

Av de 94 personene var 11 journalister og mediepersoner. En av disse var Carlos F. Chamorro, en svært kjent redaktør og grunnlegger av opposisjonsavisen Confidencial. I tillegg til å miste statsborgerskapet, har journalister og andre også

mistet sine borgerrettigheter for evig og alltid; inkludert konfiskering av eiendom og tap av trygdeytelser (Chamorro 2023).

Landinfo har også hørt om tilfeller der nicaraguanere som har forlatt Nicaragua har blitt nektet å komme inn i landet igjen. Det er også flere eksempler på nicaraguanere som skal delta på seminarer og møter i utlandet som blir nektet å forlate landet og møter på en rekke byråkratiske hindringer. Personer som har familiemedlemmer som har forlatt Nicaragua av ulike årsaker får heller ikke reise ut av landet for å besøke familien i utlandet (kilde B, telefonsamtale juni 2024). Lokale sandinistkomiteer i nabolagene (Consejos de Poder Ciudadano – CPC), som rapporterer til myndighetene, følger med på befolkningen og melder ifra om «uregelmessigheter». Se mer om nabolagskomiteenes eksistens i Landinfo respons (2021, s. 2).

Også familiemedlemmer til personer som anses for å være i opposisjon til regimet og som befinner seg i utlandet, kan oppleve å bli overvåket, trakassert og arrestert. I tillegg blir mange av disse familiemedlemmene rutinemessig nektet tilgang til personlige dokumenter som fødselsattester og pass fra offentlige instanser (U.S. Department of State 2024, s. 17).

Lover som begrenser ytringsfriheten

Den sandiniststøttede majoriteten i Nicaraguas nasjonalforsamling vedtok en ny lov om cyberkriminalitet 27. oktober 2020.

Lovforslaget, som fikk tilslutning fra 70 av de 91 lovgiverne som var til stede i den lovgivende forsamlingen, utløste kritikk fra opposisjonsaktivister og medieorganisasjoner. Kritikken går ut på at loven vil kriminalisere journalistikken og det frie ord (Lopez 2020). To sentrale kilder viser til at denne loven i tillegg til fremmed agentloven, som ble vedtatt 15. oktober 2020, begge er med på å begrense befolkningens ytringsfrihet (Confidencial 2021; Breda, e-post januar 2021).

Målsettingen med fremmed agentloven er å kontrollere/stenge frivillige organisasjoner som mottar pengestøtte fra utlandet. Hvis de ikke registrerer seg som fremmed agent, kan de bli pålagt å betale bøter, stå i fare for å miste sin registrering og få eiendommer konfiskert (Confidencial 2021; HRW 2020). Over 3000 frivillige organisasjoner har måttet legge ned sitt arbeid og stenge virksomheten (Chamorro 2023).

Handlinger som rammes av cyberkriminalitetsloven og hvilken straff de domfelte kan få

Cyberkriminalitetsloven omtales også som Ley Mordaza. Ley Mordaza betyr en lov som kan straffe ytringer, informasjonsutveksling og deltakelse i demonstrasjoner. Dette er aktiviteter som tidligere var lovlige, men som med en slik lov blir begrenset (Wikipedia 2020).

Cyberkriminalitetsloven straffer handlinger som spredning av falske og fordreiede nyheter og spredning av konfidensiell informasjon fra myndighetene (Confidencial 2021).

Artikkel 30 i loven sier følgende (Ley Especial de Cibercriminos 2020):

- Personer som publiserer eller sprer falsk og/eller uriktig informasjon, som fører til frykt og uro, vil bli straffet med 2–4 års fengsel og 300–500 dagbøter¹.
- Hvis publisering eller formidling av falsk og/eller uriktig informasjon skader æren, prestisjen eller omdømmet til en person eller vedkommendes familie, vil det bli idømt en straff på 1–3 års fengsel og 150–350 dagbøter.
- De som oppfordrer til hat, eller som utfordrer offentlig orden, helse, økonomisk stabilitet eller øverste myndighet, vil bli straffet med 3–5 års fengsel og 500–800 dagbøter.

Cyberloven er en av flere lover som blir brukt til å true, trakassere og urettmessig anholde journalister i Nicaragua. Cyberloven gir myndighetene mulighet til å blokkere nettsider, nettverk, apper og andre nettbaserte kommunikasjonskanaler (U.S. Department of State 2024; Freedom House 2024).

Tolkninger av loven; vag ordlyd

Hva som er å anse som falske/uriktige nyheter og konfidensiell informasjon, er basert på regimets skjønn. Loven blir sett på som et middel for å bringe befolkningen til taushet og for å stoppe protestene mot regimet (Confidencial 2021). Både Tiziano Breda (e-post, januar 2021) og en internasjonal menneskerettighetsorganisasjon (telefonsamtale, februar 2021) viste til at loven er svært vag og at rommet for tolkninger av loven er svært vidt.

Også før denne loven kom, ble journalister og andre som har vært politisk uenige med regimet utsatt for vilkårlige arrestasjoner. Lokale organisasjoner og medier

¹ I loven henvises det til días multa (dagbøter). Ifølge Tiziano Breda er det ingen som med sikkerhet vet hva dette betyr, om bøtene vil bli beregnet ut ifra arbeidsinntekt eller minimumslønn i Nicaragua. Det er høyst uklart hva dagbøter i realiteten betyr (meldingsutveksling, februar 2021). Landinfo har heller ikke i ettertid sett henvisninger til dagbøter for personer som har fått domfellelser etter loven.

rapporterer allerede om systematisk trakassering av dem som anses som kritikere av regimet, og journalister har fått flere anklager mot seg, ifølge en internasjonal menneskerettighetsorganisasjon (e-post, januar 2021). Siden rettssystemet ikke er uavhengig, kan myndighetene bruke loven for å straffe dem som hever stemmen. Myndighetene håndhever loven som de vil (kilde A, meldingsutveksling juni 2024).

Også personer som videreformidler informasjon skrevet av andre kan bli straffet etter loven (Breda, e-post januar 2021).

Ifølge informasjon fra Breda (e-post, januar 2021) har loven ikke tilbakevirkende kraft på ytringer som ble gjort før loven ble vedtatt. Det er imidlertid usikkerhet knyttet til dette spørsmålet. Nicaraguanske myndigheter kan likevel dømme personer for handlinger begått før loven ble vedtatt. En kilde opplyser at nicaraguanske myndigheter er uforutsigbare, og ønsker de å straffe en person for en kritisk ytring eller antatt kritisk ytring mot myndighetene fra flere år tilbake i tid, kan personen bli dømt etter cyberkriminalitetsloven eller andre lover (kilde A, meldingsutveksling juni 2024).

Personer domfelt etter cyberkriminalitetsloven

Landinfo har ingen oversikt over hvor mange personer som er dømt etter cyberkriminalitetsloven. Per januar 2022 skal minst ti personer ha blitt dømt. Per april 2023 har flere enn 20 personer blitt dømt i henhold til cyberkriminalitetsloven. Flere av disse skal ha fått langvarige dommer. Blant de domfelte er journalister og aktivister. Det vises også til at både en prest og en bonde har blitt domfelt. Bonden er ikke bruker av sosiale medier, men har likevel blitt dømt for ytringer. Noen av personene skal ha blitt dømt for spredning av såkalte falske nyheter på WhatsApp og Facebook og for oppfordring til hat og vold. Eksempler på straffer er fengselsstraffer fra åtte til tolv år, ofte i en kombinasjon av flere forhold (Confidential 2022).

Landinfo har funnet flere nyhetsartikler om domfelte

I januar 2022 ble en 56 år gammel mann siktet for undergraving, ulydighet og konspirering mot nasjonal integritet. Han ble dømt til tolv års fengsel, etter cyberkriminalitetsloven fra oktober 2020 og etter «suverenitetsloven» fra desember 2020². Den dømte er en opposisjonell, men har kun delt musikkvideoer på sosiale medier. Den domfelte hadde imidlertid mottatt meldinger fra andre på Messenger og WhatsApp, men har ikke selv ytret seg mot regimet på sosiale

² «Suverenitetsloven» er lov 1055 om forsvar av folkets rettigheter til uavhengighet, suverenitet og selvbestemmelse for fred fra 2020 (Al Jazeera 2021).

medier. Den domfelte hadde vært overvåket over lang tid uten selv å vite om det (Confidencial 2022).

I februar 2022 ble en kvinnelig menneskerettighetsforkjemper dømt til åtte års fengsel for å ha konspirert mot regimet og for å ha spredd falske nyheter. Samtidig ble hun fratatt muligheten til å utføre offentlige oppgaver. Anklagene mot kvinnen var ifølge vitner grunnløse (Artículo 66 2022).

Straffene er strengere enn det cyberkriminalitetsloven legger opp til, og Landinfo forstår det slik at personene er straffedømt for ulike forhold og i henhold til flere lover. Dette gjelder også flere av de andre domfelte Landinfo har funnet informasjon om.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Al Jazeera (2021, 5. november). The 'deep human rights crisis' hanging over Nicaragua's elections. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <https://www.aljazeera.com/news/2021/11/5/the-deep-human-rights-crisis-looming-over-nicaragua-elections> [lastet ned 14. august 2024]

Artículo 66 (2022, 14. mars). Jueza orteguista condena a ocho años de cárcel a opositora Evelyn Pinto. *Artículo 66*. Tilgjengelig fra <https://www.articulo66.com/2022/03/14/jueza-orteguista-condena-evelyn-pinto/> [lastet ned 14. august 2024]

Chamorro, C.F. (2023, 4. april). Nicaragua: Cómo hacer periodismo bajo una dictadura. *Global Investigative Journalism Network*. Tilgjengelig fra <https://gijn.org/es/articulos/espanol-nicaragua-dictadura/> [lastet ned 6. august 2024]

- Confidencial (2021, 19. januar). Legalizan cadena perpetua y el orteguismo completa tridente de leyes punitivas. *Confidencial*. Tilgjengelig fra <https://confidencial.digital/politica/legalizan-cadena-perpetua-y-el-orteguismo-completa-tridente-de-leyes-punitivas/> [lastet ned 8. januar 2024]
- Confidencial (2022, 31. januar). Twelve years in prison for sharing opinions on Facebook and WhatsApp messages. *Confidencial*. Tilgjengelig fra <https://confidencial.digital/english/twelve-years-in-prison-for-sharing-opinions-on-facebook-and-whatsapp-messages/> [lastet ned 7. august 2024]
- Freedom House (2024). *Freedom on the net 2023. Nicaragua*. Washington D.C.: Freedom House. Tilgjengelig fra <https://freedomhouse.org/country/nicaragua/freedom-net/2023> [lastet ned 7. august 2024]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2020, 8. oktober). *Nicaragua: Ortega Tightening Authoritarian Grip*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2020/10/08/nicaragua-ortega-tightening-authoritarian-grip#> [lastet ned 8. august 2024]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2024, 11. januar). *Nicaragua. Events of 2023*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/nicaragua> [lastet ned 14. august 2024]
- Landinfo (16. mars 2021). *Nicaraguanske myndigheters svartelister over opposisjonelle*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/03/Nicaragua-respons-Nicaraguanske-myndigheters-svartelister-over-opposisjonelle-16032021.pdf> [lastet ned 12. august 2024]
- Ley especial de ciberdelitos (2020, 27. oktober). Tilgjengelig fra [http://legislacion.asamblea.gob.ni/normaweb.nsf/\(\\$All\)/803E7C7FBCF44D7706258611007C6D87?OpenDocument](http://legislacion.asamblea.gob.ni/normaweb.nsf/($All)/803E7C7FBCF44D7706258611007C6D87?OpenDocument) [lastet ned 8. august 2024]
- Lopez, I. (2020, 27. oktober). Nicaragua passes bill criminalizing what government considers fake news. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/nicaragua-politics/nicaragua-passes-bill-criminalizing-what-government-considers-fake-news-idUSL1N2HI2WG/?edition-redirect=in> [lastet ned 14. august 2024]
- Reporters without Borders (2022, 28. juli). *Staff of La Prensa, Nicaragua's leading independent newspaper, forces to flee abroad*. Paris: Reporters without Borders. Tilgjengelig fra <https://rsf.org/en/staff-la-prensa-nicaragua-s-leading-independent-newspaper-forced-flee-abroad> [lastet ned 14. august 2024]
- Reporters without Borders. (2024). *Nicaragua*. Paris: Reporters without Borders. Tilgjengelig fra <https://rsf.org/en/country/nicaragua> [lastet ned 7. august 2024]
- Sørensen, A.M. (2023, 17. februar). Nicaragua er Latinamerikas Nordkorea. *Politiken*. Tilgjengelig fra <https://politiken.dk/debat/klummer/art9216609/Nicaragua-er-Latinamerikas-Nordkorea> [lastet ned 7. august 2024]
- U.S. Department of State (2024, 22. april). *Country report on human rights practices 2023 – Nicaragua*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/nicaragua/> [lastet ned 7. august 2024]
- Wikipedia. *Ley mordaza* (sist endret 24. april 2021). Tilgjengelig fra https://es.wikipedia.org/wiki/Ley_mordaza [lastet ned 12. august 2024]

Muntlige kilder

Breda, Tiziano. E-post 21. januar og februar 2021.

Tiziano er medarbeider i den internasjonale tenketanken International Crisis Group og kjenner Nicaragua svært godt.

Internasjonal menneskerettighetsorganisasjon. E-post 28. januar 2021, telefonsamtale 4. februar 2021.

Organisasjonen har kontor i Mexico by og følger menneskerettighetssituasjonen i Nicaragua tett.

Kilde A. Meldingsutveksling juni 2024.

Kilden har jobbet mange år i Mellom-Amerika.

Kilde B. Telefonsamtale juni 2024.

Kilden er forsker og jobber med Mellom-Amerika.

© Landinfo 2024

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.